

Izhaja vsak četrtek

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
34100 Trst, ulica Ghega 8/I, te-
lefon 60824, 34170 Gorica, piazza
Vittoria 46/II. Pošt. pred. (casel-
la postale) Trst 431. Poštni če-
kovni račun Trst, 11/8464
Poština plačana v gotovini
T E D N I K

NOVI LIST

Posamezna številka 150 lir

N A R O Č N I N A:
četrletna lir 1.250 - polletna lir
2.500 - letna 5.000 :: Za ino-
zemstvo: letna naročnina lir
6.000 - Oglasi po dogovoru -
Spediz. in abb. post. I. gr. bis
S E T T I M A N A L E

ŠT. 1030

TRST, ČETRTEK 27. MARCA 1975, GORICA

LET. XXIV.

Da bo Resnica vstala iz groba

Svet je poln trpljenja, krivic, nasilja, za-
tiranja, izkoriščanja in besnega fanatizma.
Toda najhujša od vsega je laž. Laž, ki su-
vereno vlada nad širnimi deželami in hoče
veljati za resnico. Resnica je bila obsojena
od velikih duhovnov laži in od njim usluž-
nih Poncijev Pilatov, križana in položena
v grob, kakor nekoč Jezus Kristus. Njeno
mesto pa je prevzela laž, ki se daje zdaj
častiti za resnico in nas sili, da jo poslu-
šamo. Laž ima nešteto glasov. k nam pri-
haja z glasovi televizije in radia, časnikov
in revij, literature in psevdoznanosti, filo-
zofije in umetnosti. Odeva se celo v oble-
ko teologije.

Tisti, ki nam je do resnice (in pravice,
ki je neločljivo povezana z njo), vedno spet

NAŠIM NAROČNIKOM IN BRAVCEM!

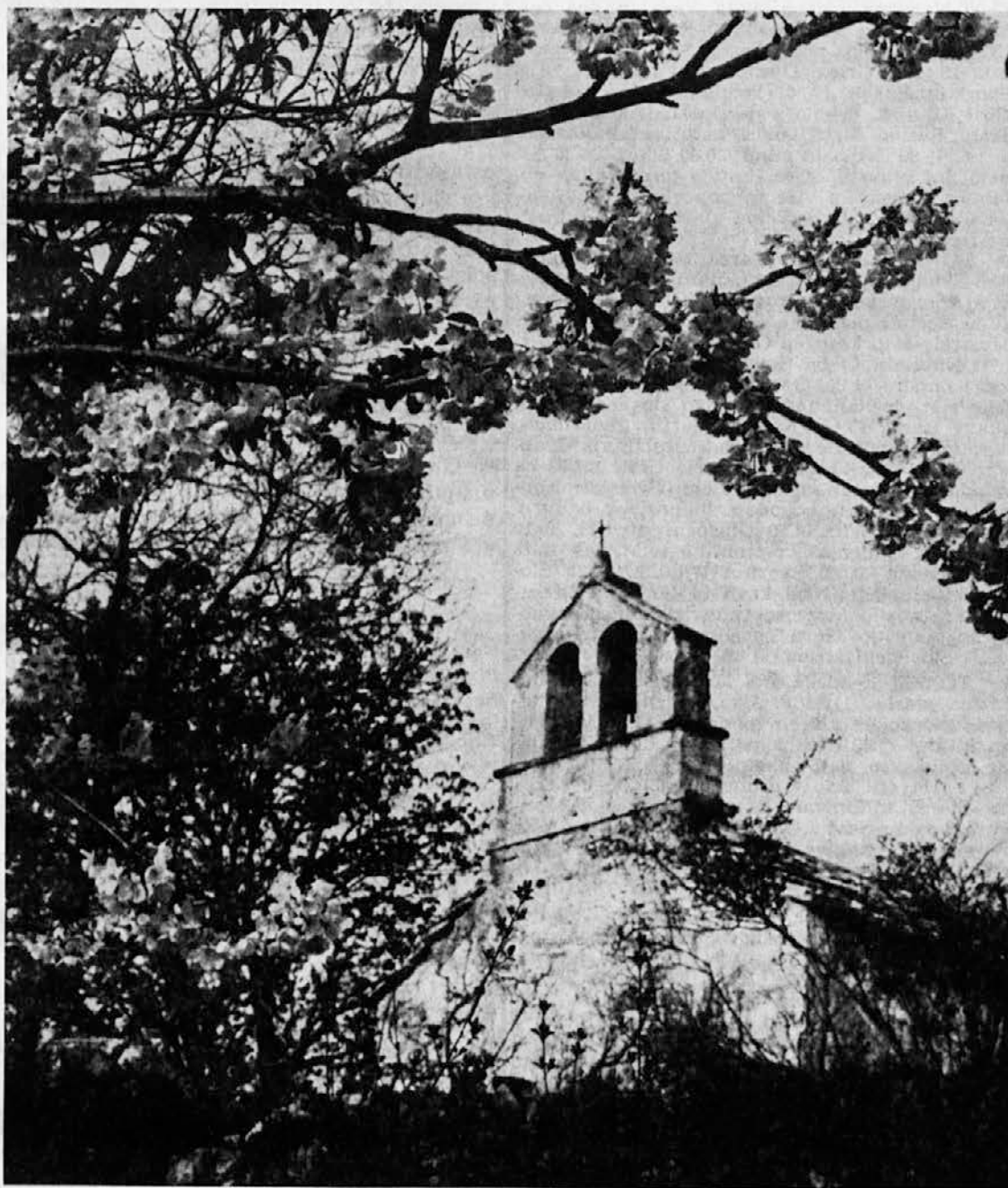
Zaradi velikonočnih praznikov bo izšla
prihodnja številka Novega lista v četrtek
10. aprila.

Uprava ostane zaprta do torika, 8. aprila.

Uredništvo in uprava

oznanjamo, da bo spet vstala. Resnice ni
mogoče ubiti, pravimo in se zanašamo, da
bo vstala od navidezne smrti in spregovo-
rila ter pregnala moro laži, ki nas tlači. To-
da polasča se nas potrnost, ker postaja laž
vse bolj predrzna in veljavna, glas resnice
pa molči. Potrni čakamo kakor Jezusovi u-
čenci po njegovi smrti na križu in pokopu,
če bo res vstal, kakor je bil napovedal. To-
da resnica ne more vstati sama od sebe,
vstane lahko le po ljudeh, ki jo ljubijo in
jo imajo v časti. Od mrtvih lahko vstane le
po nas in spregovori po nas. Tega pa ne
more, če se skrivamo in smo boječi kakor
apostoli po Jezusovi smrti. Vstane lahko
le po našem pogumnem pričevanju.

Zato ne bodimo pasivni do življenja in
doganjanja, do laži, ki se nam vsiljuje v
obliki gesel in demagoških zveličavnih
ideologij, podivjane svobode močnih in
drobnega prahu vsakodnevnega potvarja-
nja resnice, prahu vesti, ki so samo polres-
nice prahu, ki si prej ali slej najde pot v
vsako dušo in jo začne napravljati neob-
čutljivo. Bodimo budni in dejavni, odporni
proti laži in sprejemljivi samo za resnico.
Postanimo njeni nosivci in pričevalci, kaj-
ti ljubezen do resnice bomo dokazali z de-
janji in z življenjem, ne pa le z besedami.



Pomlad na Krasu

Foto M. Magajna

Veselo Veliko noč
želi vsem svojim naročnikom,
bravcem, sodelavcem
in vsem Slovencem

NOVI LIST

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 30. marca, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu. 9.45 Trio »Pro musicarara«: pianist Leon Engelman, klarinetist Franc Tržan, fagotist Srečko Korošak. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Na zelenico je prišla pomlad«. Napisala Bruna Pertot. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 E. Grieg. Dve elegični melodiji. 16.30 Šport in glasba. 17.30 »Pomladni dan«. Napisal Ciril Kosmač, dramaturg Joško Lukeš. SSG v Trstu. Režija: Joško Lukeš. 19.10 Ljudske iz vseh dežel. 19.30 Zvoki in ritmi. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.35 Ritmične figure.

:: PONEDELJEK, 31. marca, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Znani valčki. 9.00 Revija orkestrrov in zborov. 9.45 Glasbena paleta. 10.30 Recital pianistke Maureen Jones. 11.00 »I Musicals« z orkestrom Giulia Libana. 11.15 »Pirhi«. Napisala Ljuba Smotlak. RO. Režija: Lojzka Lombar. 11.30 Opoldne z vami. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 15.45 »Kaplan Martin Čedermac«. Napisal France Bevk. Dramaturg Boris Grabnar. SSG v Trstu. Režija: Mario Uršič. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Antonio Vivaldi: Koncert za dve violini, godala in orgle v b duru. Zagrebški solisti. 18.50 Glasbeni utrinki. 19.10 »Bandera vstajenja« - pesmi Milene Merlak. 19.25 Jazz glasba. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti - Mezzosopranistka Milka Evtimova in pianistka Neva Zimšek izvajata samospelve. - Slovenski ansambli in zbori.

:: TOREK, 1. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Medigra za kitaro. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Trio di Trieste. F. Haydn: Trio v g duru. 18.45 Chick Corea in »Return to forever«. 19.10 Čopova pisma Francu Leopoldu Saviu (Martin Jevnikar). 19.25 Za najmlajše: pravljive, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 Donizetti: »Ljubezenski napitek«, opera v treh dejanjih.

:: SREDA, 2. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol) »Pesmi in pravljice za vas«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Pianist Vladimir Krpan. Karol Pahor: Istrijanka; Stjepan Šulek: Sonata. 19.10 Družinski obzornik. 19.30 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Bernhard Klea. 22.00 Pesmi brez besed.

:: ČETRTEK, 3. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Nove plošče resne glasbe (Ada Markon). 19.10 Narava in sodobni človek: 1. oddaja (Tone Penko). 19.25 Pisani balončki (Krasulja Simoniti). 20.00 Šport. 20.35 »Povratek iz Amerike«. Radijska drama, napisal Josip Tavčar. RO. Režija: Jože Peterlin. 21.15 Skladbe davnih dob. 21.45 Južnoameriški ritmi.

:: PETEK, 4. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol) »Po naši deželi: Rajbelj«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Sodobni italijanski skladatelji. Renato Parodi: Capitoli per orchestra. 19.10 Vinko Beličič: »Jeromen«. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. Vodi Nicola Rescigno.

:: SOBOTA, 5. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Duo Perpich - Passaglia. Luigi Dallapiccola: Eve Etudi. 18.50 Glasbena zlepljenka (Lelja Rehar). 19.20 Orkester proti orkestru. 19.40 Pevska revija. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Po Gorečnikovih sledovih in stopinjah«. Napisal Rado Bednarik. Režija: Jože Peterlin. 21.30 Vaše popevke. 22.30 15 minut z A. Jobimom.

Poročilo o seji izvršnega odbora Slovenske skupnosti

Izvršni odbor Slovenske skupnosti je na svoji redni petkovi seji dne 21. marca obravnaval razna šolska vprašanja, uporabo slovenščine v javnoupornih organih ter volitve v obrtniško zbornico.

V zvezi s še nerešenimi vprašanji, ki so življenjsko važna za razvoj šolstva slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, je izvršni odbor ponovno poudaril zahtevo po ustanovitvi samostojnega šolskega okraja za vse slovenske šole v deželi, kakor jo je utemeljil že v svoji izjavi dne 19. januarja letos. Zato obžaluje, da se tej splošni zahtevi šolskih, kulturnih in političnih sil manjšine niso pridružile vse politične stranke, ki zbirajo Slovence in imajo poslance v parlamentu, z izjemo PSI. Slovenska skupnost se bo vsekakor na vseh ravneh dosledno zavzela, da se ustrezno dopolni zadevni šolski zakon.

Glede novih izvoljenih šolskih svetov in drugih organov je izvršni odbor mnenja, da morajo ohraniti svojo delovno in programsko avtonomijo. V ta namen naj se

valorizira šolski odbor, v katerem so zastopane vse kulturne in politične komponente. Ta naj nudi potrebno pomoč skupno izvoljenim organom. Zato je proti vsakršnemu strukturaliziranju le-teh.

V okviru naporov za uveljavljanje slovenskega jezika v javnoupornih organih Slovenska skupnost vztraja odločno na stališču, da imajo izvoljeni slovenski predstavniki pravico uporabljati svoj materni jezik pri izvrševanju svojega mandata, zato jo bo zagovarjala tudi v tržaškem pokrajinskem svetu, ki bo o tem razpravljal in sklepal v prihodnjih dneh.

Končno je izvršni svet razpravljal o volitvah za obnovo obrtniške zbornice v Trstu. Samostojni listi slovenskih obrtnikov, ki jo je predstavilo Slovensko gospodarsko združenje, želi na sedanjih volitvah čim večji uspeh.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Lejša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Mihec in Jakec se menita od Kisingerja in kej be delau, če ne be blo problemov



— Jakec, kaku je zdej ses tistem Cipram?

— Kašnem Cipram? Jest neč ne znam od kašnega Cipram. Kej je tu spet kašna nepotrebna ustanova. kamer samo dobivajo plačo?

— Ma ne, šempjo! Jest govorim od tistga otoka ke se kliče Ciper jn kamer je biu (al je še) tisti Makarios. Kej se ne spouneš?

— A, ja, ja! Tisto, ke so se jeh dajali Grki jn Turki. Ma je že an cajt, ke neč ne pišejo. Narbrž je tudi tam kašno premirje.

— Češ reč? Ma meni se premirja danes neč ne dopadejo. Vidi, tudi tam u Aziji so nardili nekšno premirje, ma se vselih toučejo taku u Vietnamu koker u Kambodži. Tudi tisti Kurdi tam u Iraku se kar naprej toučejo. Vsakeh par let se zmenejo jn nardijo premirje jn pole se jeh dajejo naprej. Dragi moj, tašna premirja so ana figa. Vidi, postaumo reč, tle na Bližnjem vzhodi, tisto zastran Izraela. Mir ni, vojska prouzaprou tudi ne. Je ana roba....

— Videš, Mihec, vse tu so reči, de jema Kisinger kej delat. Vre ta stari Čerčil je anbot reku, de diplomati rešavajo probleme, ke be jeh ne blo, če be ne blo diplomatov. Jn taku Kisinger teka če nu les po sveti. Narprej gre h anmi jn se gliha. Pole gre h ta drugmi jn mu povej, kej je reku ta prvi. Pole gre spet h ta prvemi povedat, kej je reku ta drugi. Jn taku prenaša pošto če nu les. Jn vsako tolko skoče še u Vašington pravet Fordi kaku je in kaku ni opravu.

— Ma posluši, Jakec: kej je res treba, de skače ta Kisinger če nu les? Kej nimamo danes pošto, telefon, radio, satelite jn vse sorte? Kej se ne bi lahko menli drugače? Ne pej de tisti bogi Kisinger skače ku zmotjen če nu les! Samo kolko srajc je mogu revež vre prepotet!

— E, Mihec moj, Nemci jemajo an pregovor ke prave: »Zakej naredet preprosto, če se da naredet tudi komplicirano?« Jn pole moreš mislet tudi na Kisingerja. Kej be uan delau, če ne be blo teh problemov? Ma ne samo uan. Vsaka slaba reč jema tudi svojo dobro stran. Samo premisli kolko ledi dela po ministrstveh. Zatu ke ni samo minister ke dela, ma še tolko drugeh. Ministrstva so velikanske palače ne znam kolko pianov. Jn povsod so same pisarne jn povsod puhno ledi ke piše, piše, čekolira, piše...

— Pije kafe.

— Tudi kafe. Se misleš, kolko ledi be blo brez dela če be, postaumo reč, odprauli nekatera ministrstva, zatu ke ne be blo nobeneh internacionalneh problemov? Denmo reč zunanje ministrstvo, vojno ministrstvo, notranje ministrstvo. Kolko ledi jema tam svoj kruh! Jn pole be bli vsi ti ledje brez dela. Jn be jem blo treba dajat podporo. Dragi moj, vsaka reč jema tudi svojo dobro stran. Ne smeš bet taku pesimist?

— Je res, ja. Vidi, denmo reč, kaku koristne so bolezn. Kej be blo, če be bli vsi ledje zdravi? Samo če premislem na vse tiste uradnike, ke delajo pr Inam! Kolko ledi dela po špetalah, u farmačijah, u industriji kamer delajo pirole jn injekcije, u sanatorjih, pr Rdečmi Križi. Kam be šli vsi ti ledje, če ne bi blo bolezn? Kolko brezposelneh!

— Hudič nas be vzeu, Mihec.

KISSINGER BO ŠEL?

Ameriški zunanji minister Henry Kissinger je doživel pravi polom svoje »politike nasmihanja«. Tako se je bil vživel v vlogo »angela miru« (Nobelova nagrada za mir!), da je često spregledal, da je stvarnost čisto nekaj drugega in da se ne da odpraviti z zgovornostjo, trepanjem po ramah in z nasmehi Durban's. Še noben ameriški zunanji minister ni doživel takih neuspehov. Ni uspel na Bližnjem vzhodu, da bi dosegel pomirjenje med Arabci in Judi, medtem pa je izgubil Kambodžo, izgublja Južni Vietnam in Portugalsko, NATO je izgubila Grčijo in dejansko tudi Turčijo. Indija je bila pritegnjena v Sovjetsko sfero. Verjetno ni daleč čas, ko bo moral odstopiti svoje mesto drugemu.

Z umorom kralja Saudske Arabije Fejsala se je pridružila sporu na Bližnjem vzhodu še nova neznanka. Kaže, da je postal Fejsal žrtev študentovske zarote, ker je študirani sloj že dolgo sit fevdalizma v katerem še vedno tiči ta država.

—o—

V nedeljo se je v Rimu končal kongres KPI. Berlinguer je na njem spet ponudil »zgodovinski kompromis«, ki pa ga KD odločno odklanja. Kongres je bil pod mučnim vtisom dogodkov na Portugalskem.

PROSTOR MLADIH

Nasititi lačne

Naša mladina na Tržaškem in Goriškem je na splošno močno angažirana bodisi v prizadevanju, da bi se prikopala v »pravilnega« svetovnega nazora, bodisi v raznih politično-protestnih akcijah, katerih cilj je ustvariti »boljši« svet. Toda vse to ostaja največkrat abstraktno, lahko bi rekli: na zgolj miselni ali na nekaki duhovno-estetski ravni. Vsakdo bi rad imel le najboljše, »najnaprednejši« svetovni nazor in se s tem odlikoval pred drugimi ter užival ob zavesti, da pripada neki eliti. Tudi zavzemanje za nove oblike cerkvenega življenja in za pojem »božjega ljudstva« je bolj paradiranje z novimi, modnimi idejami in bahanje z naprednostjo pred »nazadnjaškimi« kristjani kakor pa resnično hotenje in stremljenje po boljšem, doslednejšem krščanskem življenju in delovanju.

Tako ostajajo skoro vse mladinske akcije, če jih smemo tako imenovati, na zgolj idejni, abstraktni ravni. Pravega delovanja je malo ali nič. Koliko naših mladih se npr. udeležuje kakih delovnih akcij v dobrodelne ali druge koristne namene? Nismo slišali, da bi se bila kaka naša, slovenska mladinska skupina udeležila ekoloških akcij za posnaženje Krasa kot nekatere italijanske mladinske skupine, ali da bi sodelovala pri raznih dobrodelnih nabiralnih akcijah za stradajoče in revne v svetu. Izjema so slovenske skavtinje, ki so nabirale obleke za »tretji svet«. Ali pa ni že napa-

RAZSTAVA TONETA MIHELICA

Kot smo že poročali, je prirejena v Trstu razstava slik Toneta Miheliča. Zaključena bo 28. marca. Razstavil je kraške in druge pokrajinske motive, ki se odlikujejo po globokem občutju narave in barvnem bogatstvu.

Prisrčen večer smo preživeli v nedeljo 16. marca ob proslavi dvajsete obletnice Slovenskega katoliškega akademskega društva SKAD v Gorici.

V dvorani Katoliškega doma se je zbralo precejšnje število članov in prijateljev SKAD. Prisotni so bili predstavniki raznih goriških kulturnih društev, člani goriške in Tržaške Slovenske skupnosti, pisatelj Alojz Rebula, pisatelj in pesnik Vinko Beličič. Med gosti so bili tudi predstavniki društev in prijatelji iz Trsta, Vidma, Rima ter Ljubljane. Na proslavi so se zbrali vsi dosedanja predsedniki SKAD, ki so v tem dvajsetletju vodili delovanje društva, in veliko število bivših odbornikov, ki so z onako vnemo priomogli k delovanju in uspešnemu življenju SKAD.

Po nagovoru in pozdravu predsednice dr. Marilke Koršič - Čotar je v imenu ZSKP spregovoril dr. Damjan Paulin; nato je pozdravila navzoče in izrekla čestitke Marija Breclj, predsednica SKK, in dr. Drago Štoka v imenu Slovenske skupnosti iz Trsta.

čil čas, da se stremljenje naših mladih po »boljšem« prenese z abstraktni ravni, iz sej, dvoran in tečajev na konkretna tla in se spremeni v dejanja?

V dneh, ko je šola, lahko vidimo blizu šol polno belega kruha, ki ga odmetavajo šolarji, ko gredo domov. Nekateri ga položijo na kak zid ali ograjo, morda za ptice ali druge živali, toda mnogi ga odvržejo kar na tla, kot odpadke. Ne zavedajo se, kaj pomeni kruh stotinam milijonom lačnih ljudi v svetu in kaj je pomenil morda še njihovim staršem ali starim staršem, ne samo med vojno in v koncentracijskih taboriščih ali fašističnih ječah ali pri partizanih, ampak tudi v »mirnem« času, v času pičlega dela in zaslužka. Še manj se zavedajo, da je danes v svetu najmanj 200 milijonov otrok, ki dobesedno stradajo in mnogim od blizu grozi smrt od lakote: v Indiji, v Bangladešu, v Afriki in še marsikje. Kako srečni bi bili ti otroci, če bi lahko pobirali kruh, ki ga odmetavajo naši otroci.

Toda otroci so še nevedni: ne zavedajo se, kaj je tu narobe. Toda naša študentska mladina iz srednjih in višjih šol to ve. Zato bi lahko pričakovali, da se bo prej ali slej le zganila — morda ob pomoči starejših — in začela kako nabiralno akcijo za pomoč lačnim otrokom in materam v svetu.

Fe. Mi.

SLOVENSKO AMATERSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V četrtek, 3. aprila 1975 ob 20.30 v dvorani p.d. »Ivan Cankar«, Ul. Montecchi 6/IV. nadstr.

premiera

DARIO FO

M A R K O L F A

PONOVITEV V ISTI DVORANI: v nedeljo, 6. aprila ob 17. uri in v ponedeljek, 7. aprila ob 20.30.

Slovesnost za dvajsetletnico SKAD

Nato se je začel prav prijeten in razgiban program.

Gledališka igralka Bogdana Bratuževa je na umetniški način podala recital Kosovelovih pesmi, razdeljeni v tri cikluse: o Krasu, o materi, in poezije iz Integralov. Tem je dodala še »Balado« in »Gorečke«.

Med recitalom igralka je sopranistka Ileana Bratuž-Kacjan zapela dva samospeva na besedilo Srečka Kosovela: »Bori« in »Golobčki«, ki ju je uglasbila Breda Šček. Basist Jože Stabej pa je odpel prav tako dva samospeva na Kosovelovi besedili: »Kako lepo« in »Slavčki«. Naj omenimo, da sta bili ti dve pesmi, ki ju je uglasbil Vilko Ukmar, prvič izvajani.

Prvi del proslave se je s tem končal. Ta del je bil zaključena celota, saj je bil povsem posvečen Srečku Kosovelu. V besedi in pesmi smo lahko uživali čar in lepoto Krasa, pa tudi realnost in trpljenje človeka, ki ga je pesnik izpovedal pri svojem ustvarjanju.

Drugi del proslave pa je obsegal izključno samospeve. Ista sopranistka nam je zapela pesmi Beniamina Ivovca »Če na poljane rosa pade« in »Božji volec«, Schubertovo »Kam«, »Dekliška tožba« in »Postrv« ter Mozartovi »Čarovnik« in »Svarilo«.

Basist pa je odlično podal pesem Marjana Lipovška »Kaj bi jaz tebi dal« in Pavleta Merkuja skladbo »Na Gorici na placi«. Iz klasike pa je zapel Mussorgskega samospeve »Domišljavec«, »Pozabljen«, »Kozel«, »Seminarist«, »Bolhač«.

Zelo dobro je opravil svojo vlogo tudi pianist Igor Dekleva, ki je oba pevca spremljal na klavirju.

Vse naše priznanje in zahvala naj gre odbornikom in članom SKAD, ki so nam znali pripraviti tako prijeten večer.

—o—

Ko je vse praznovanje mimo, se človek šele zave, koliko truda, prostega časa, idealizma in smisla za »narodov blagor« je za vsem tem. In za trenutek se vpraša, ali se »splača« toliko energije porabiti za večkrat neznatne uspehe in sadove. A le za trenutek podvomi o tem. Na srečo se malodušnost takoj razblini v nič in pripravljene smo vedno znova začeti, vedno znova ustvarjati in delati za naše ljudi, za to našo skupnost; vedno znova smo pripravljene zastaviti svoje moči za lepše in prijetnejše življenje ljudi, ki živijo na tej naši dragi zemlji. Iskreno upam in sem prepričana, da bomo še dolgo, dolgo delali in se trudili za to, da ne bomo životarili, ampak živeli in da bomo lahko rekli: »Ta narod ne bo umrl«.

Na koncu naj se zahvalim SKADu in vsem, ki se za naše kulturno in duhovno življenje žrtvujejo in ki nam znajo pokazati pravi smisel našega življenja in pot, ši vodi naprej.

ak

Drago Štoka: Zaupanje v mlade volivce

V zvezi z današnjim političnim položajem v Italiji, s položajem naše manjšine v tem političnem ozračju in z bližnjimi volitvami smo naprosili deželnega svetovalca Slovenske skupnosti dr. Draga Štoka za pogovor o nekaterih problemih.

—o—

Kako presojate kot politik in kot predstavnik Slovenske skupnosti današnji politični in gospodarski položaj v Italiji? Se vam zdi tak, da bi lahko pripeljal do kakšnega poskusa desničarskega udara ali do »zgodovinskega kompromisa«, to je udeležbe komunistov v vladi, po sporazumu med KPI in Krščansko demokracijo?

Italija je zabredla v eno najhujših političnih in gospodarskih kriz v povojnem času. Že res, da je ekonomska kriza zajela skoro vse evropske države, vendar je Italija veliko na hujšem, ker je zašla v nevarno zmedo tudi na političnem področju. Vladne stranke in vlada sama niso kos perečim problemom, ki tarejo delovne ljudi. Namesto učinkovitih dejanj in naglih ukrepov osrednje vlade, prisostvuje državljan vse premedlim taktičnim in besednim žongliranjem, ki so vladajoči razred prevedla dejansko v slepo ulico. Vlada mora vedeti, da si demokratično prebivalstvo želi konca fašističnih atentatov, konca ugrabitev s strani ekstremističnih levičarskih grupacij, da si želi svobode v demokratično urejeni državi, v kateri naj se za vselej napravi konec fašizmu in neofašistični stranki MSI; navadnemu demokratičnemu državljanu se zdi zato naravnost nedopusten sklep vseh državnih strank, ki so ravno v času najhujših atentatov (med njimi ne pozabimo na bombo na slovenski tržaški šoli) podarile MSI milijardno podporo v parlamentu.

Prav tako se morajo vladne stranke in vlada spoprijeti s hudimi problemi brezposelnosti in izenačenja delavskih plač, da ne bodo delavci diskriminirani in postavljeni ob rob današnjega socialnega razvoja. Tu so potem še pereči problem kmetijstva, obrtništva, nižjega uradništva, zdravstva, upokojenecv itd.

Vsi ti problemi morajo postati resen predmet obravnavanja v vladi, ki naj preneha z zavlačevanjem rešitve socialnih in delavskih problemov ter problemov javnega varstva in vedno številnejših atentatov, umorov, zločinov, ki spodkopujejo tla demokratično urejeni državi. Če se vlada ne bo znala spoprijeti z rešitvijo teh problemov, potem se je resnično bati za kak poskus državnega udara ali za padec demokratičnega sistema. Od morebitnega zgodovinskega kompromisa med PCI in DC pa si kot Slovenci ne smemo ne vem kaj obetati. Bojim se, da bi si morali navkljub zgodovinskemu kompromisu svoje narodne pravice še vedno sami izvojevati.

Kakšno vlogo ima ali hoče imeti Slovenska skupnost v okviru slovenske manjšine v Italiji? Kakšen je danes njen ideološki obraz?

Slovenska skupnost je stranka vseh zamejskih Slovencev, ki so mnenja, da je edino v samostojni slovenski politični organizaciji moč uspešno braniti naše narodne pravice. Da je to resnica, pa pričča zgodovina zadnjih tridesetih let v zamejstvu, tako v Italiji kot v Avstriji. Kjer ni slovenske avtonomne politične organizacije, tam se nobena stranka ne zane za naše pravice. Dovolj je omeniti Slovence na avstrijskem Štajerskem, v Kanalski dolini, Benečiji...

Ker teorija koristnosti vključevanja v italijanske, oz. avstrijske stranke žalostno propada (v Avstriji vodilni močje socialistične stranke izjavljajo, da so ponosni na svojo hitlerjansko pripadnost, v Italiji pa komunistični vodilni močje zagovarjajo žaljivo teorijo, da so jugoslovanski in slovenski partizani »okupirali« Trst...), potem ne ostaja druga alternativa kot velika in močna Slovenska skupnost, v kateri je in mora biti prostor za vsakega zavednega Slovenca, od kristjana do marksista! V tem smislu je Slovenska skupnost nadideološka organizacija, kateri poglobitvi smoter je ohranitev politične in narodne zavesti v zamejstvu.

Kaj bi bilo po Vašem mnenju potrebno, da bi mogla izraziti Slovenska skupnost vse težnje naše narodnostne skupnosti v Italiji, da bi ji namreč dajali politično fizionomijo vsi slovenski sloji?

Čas, ki je najboljši sodnik naših del, pripravila Slovenski skupnosti, le če bo ta znala, oziroma mogla ujeti pravi korak, nove naloge in nove boje. V tem boju za ohranitev in okrepitev slovenstva v zamejstvu se ji pridružujejo in v bodoče se ji bodo vedno bolj intenzivno pridružili vsi slovenski sloji. Danes je Slovenska skupnost postala v Trstu in Gorici izraz vseh naših ljudi, od delavcev do uradnikov.

Kaj ovira Slovensko skupnost, da težko prodira v delavski in kmečki sloj? Nedvomno je namreč, da večina slovenskih delavcev na našem ozemlju in velik del kmetskega prebivalstva (ki pa ga je že bolj malo) še vedno voli KPI? Kaj je po Vašem temu vzrok?

Za kmetsko prebivalstvo ne bi rekel, da v velikem delu voli KPI. Slovenska skupnost ima med kmeti ogromno zagovornikov in somišljenikov. Ni pa tako v tovarnah. Zakaj? Zgodovinsko dejstvo je, da je komunistična stranka znala pritegniti v svoj krog dejansko večino tovarniškega delavstva, tudi zaradi tega, ker je svoje napore usmerila v tovarno in sindikalne boje. Tu je treba tej stranki priznati, da je za delavski sloj precej napravila, mislim v socialnem in sindikalnem življenju. Preko sindikatov je znala poseči v težke probleme tovarniškega delavstva (nezdrave delovne razmere, slabe plače, izkoriščanje človeka itd.). Če je torej danes delavec veliko na boljšem, kot je bil pred desetletji, je tudi zasluga komunistične stranke, o tem ni dvoma.

Zdaj bo pa moral zaveden slovenski delavec misliti tudi na svojo narodno bodočnost, saj človek res ne živi od samega kruha. In delavec na to svojo bodočnost že misli in z njim drugi delovni sloji. Tako je nadvse razveseljivo dejstvo, da so se slovenski obrtniki na samostojni slovenski listi ponovno okrepili. Razveseljivo je nadalje dejstvo, da so v nekaterih tovarnah nastopili slovenski zbori, da je danes na prvomajskih proslavah več slovenskih napisov kot pred leti. Delavec se torej osvešča tudi v narodnem življenju in tu bo moral dati prav boju Slovenske skupnosti in imeti v njej svojo zagovornico, tako kot je imel svojo sindikalno zagovornico predvsem v komunistični stranki.

Slovenska skupnost se bo morala temeljito pripraviti na ta zgodovinski prelom v narodnostnem osveščanju širokih delavskih množic; delavec se bo prepričal, da je politična moč nekega naroda njegovo glavno orožje. Ta politič-

na moč pa pride najbolj do izraza v samostojnem političnem življenju. In to Slovenska skupnost ima. Nima kapitala, kot ga imajo vse ostale italijanske stranke, nima funkcionarjev, nima v oblasti časopisja, ima pa v zameno to, kar druge stranke nimajo: prvenstveni boj za ohranitev političnega avtonomnega slovenskega življenja v zamejstvu.

Kakšne so perspektive Slovenske skupnosti na Goriškem, po ustanovitvi tamkajšnje samostojne postojanke Slovenske skupnosti, če se lahko tako reče, namesto dosedanjega okvira, ki mu je dajala pečat Demokratska zveza?

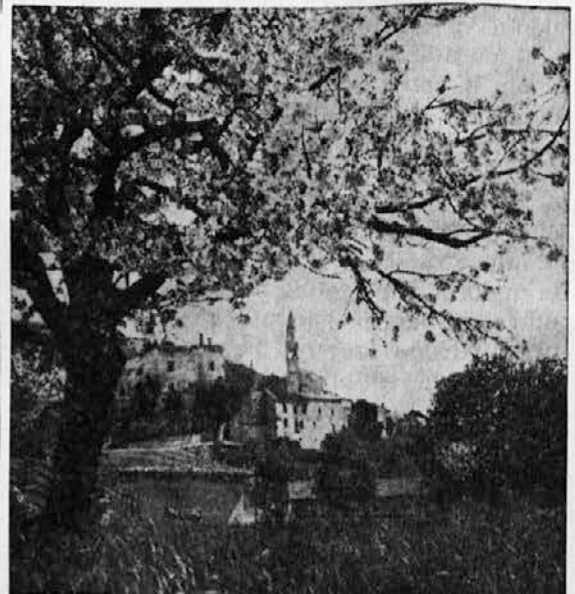
Na Goriškem so se Slovenci zavedli, da je narodna rešitev v enotni in krepki slovenski stranki, ki naj na podlagi demokratičnega principa rešuje slovenske narodne, socialne in ekonomske probleme. Predvsem mladina se je zavedla, da je samo slovenska stranka lahko trdna v boju proti razlaščenju, proti stoterim krivicam. Zavedla se je nadalje, da italijanske stranke gledajo na slovenske probleme predvsem s strankarske perspektive volivnih koristi. Zato je Slovenska skupnost s pomočjo mlajših sil, študentovskih, kmečkih, delavskih in intelektualnih slojev, zadihala v novo življenje. Morda bodo na začetku težave, toda uspela bo pritegniti v slovensko stranko vse res zavedne goriške Slovence, o tem skoroda ne zme biti dvoma.

Kdaj, upate, bo lahko Slovenska skupnost raztegnila svojo organizacijo tudi na Beneško Slovenijo?

Na ta problem gledamo zelo realno in si ne delamo utvar. Naša skrb je nenehno pri Benečanih, pri njihovih narodnih in socialnih krivicah. Upajmo, da bodo te krivice odpravljene tudi z našim političnim prizadevanjem. Njihovi problemi so naši skupni problemi.

Kakšen je danes odnos med strankami vladne večine in Slovensko skupnostjo? Se ta odnos v okviru dežele boljša ali slabša?

Vladne stranke imajo svoje skrbi in cilje, zato vse preveč zapostavljajo ali diskriminirajo slovensko prebivalstvo v njegovih narodnih pravicah. Upali smo, da nam bo dežela nudila vse kaj več, tako n.p.r. kakor se dogaja Nemcem v deželi Tridentinsko-Južni Tirol. Toda dežela se pomika s polževimi koraki ali se sploh ne pomika. Marsikje pa se celo umika v reše-



vanju slovenskih problemov. To ne gre. Zato smo v okviru deželnega sveta prešli iz navadne kritičnosti v vse bolj jasno in odločno opozicijo proti političnemu delu DC, PSI, PSDI in PRI. V predalih ležijo naši zakorski osnutki, postavljena je zahteva po uzakonitvi slovenskega jezika v okviru deželnega sveta: dežela naj v svoji avtonomnosti uredi vsa ta naša vprašanja!

Kakšen je po Vašem mnenju danes odnos dežele oziroma deželnega odbora in deželne uprave do slovenske manjšine? Nekateri menijo, da ni prišlo v zadnjih letih do nobenega pravega napredka. Se morda motijo?

Do nekaterih korakov je prišlo, vendar to ni dovolj. Mi zahtevamo globalno uzakonitev vseh naših narodnostnih in socialnih pravic. Dobra volja nas sama na sebi ne more in ne sme zadovoljiti. Ta namreč niha in odvisi od posameznikov: mi Slovenci pa moramo biti odvisni le od dobrih in pravičnih zakonov.

Kako sodite o današnjem odnosu med Italijo in Jugoslavijo, predvsem seveda kar zadeva posledice tega odnosa za slovensko manjšino na tej strani in morda tudi italijansko manjšino na oni strani?

Zadnja leta sta Jugoslavija in Italija zašli v krizo zaradi vprašanja meje. Po tridesetih letih naj bi bilo vprašanje meje zopet v ospredju. Za Slovensko skupnost je to absurd, saj je zanjo sedanja meja nedotakljiva, tako kot vse meje v Evropi. Samo vojna bi mogla spremeniti sedanje meje, tega pa si seveda nihče ne želi, toliko manj mi Slovenci, ki smo za osvobodilno borbo darovali na tisoče mladih življenj in prestali neizmerno trpljenje. Slaba kri, ki je potisnila v krizo italijansko - jugoslovanske doslej dobre odnose, je seveda oškropila tudi slovensko manjšino v Italiji in italijansko v Jugoslaviji. Posledice ohladitve odnosov med Italijo in Jugoslavijo niso še vidne, so pa zelo lahko predvidljive.

Zakaj je prišlo zadnji čas do zastoja v obojestranskih sestankih, kot so določeni po sporazumih med obema državama? Kaj to pomeni in kakšne so posledice?

Morda iz prej imenovanega razloga. Za nas pa je nepojmljivo, da se postavljajo določene stvari na glavo. Prav tako nam ni kot slovenski manjšini všeč zavlačevanje sklicanja jugoslovanske - italijanskega mešanega odbora, ki je bil edini organ, ki se je stalno soočal z obmejnimi vprašanji. Zato upamo, da bo ta odbor čimprej začel spet delovati.

Kaj bi lahko manjšina sama storila za izboljšanje teh stikov? Ali sploh lahko kaj stori v tem smislu? Ni morda govorjenje, da »je manjšina most«, samo puhla fraza?

Slovenska manjšina v Italiji nima dosti pristojnosti in moči, da bi lahko vplivala na te probleme in njih rešitev. Mora jih pa stalno spremljati in predlagati pristojnim oblastem svoje rešitve. Manjšina ne sme hiti v tem pogledu le nekak most, oziroma posrednik želja obeh držav. Ona lahko aktivno poseže v te obojestranske odnose s svojimi predlogi. Konec koncev se vsi zavedajo, da imajo manjšine svojo moč in vpliv ne toliko glede na svojo številčnost kot glede na svoj obstoj sam.

Kakšen je odnos Slovenske skupnosti do matične države s posebnim ozirom na najnovejšo ideološko premike v njej?

Slovenska skupnost se zaveda koristnosti stikov s svojim matičnim narodom, saj bi brez tega lahko postali kmalu trhla veja. Želi le, da ima matični narod enako pravične stike z vse-

mi Slovenci, posebno s tistimi, ki postavljajo obstoj naroda v zamejstvu med poglavitne točke svojega programa. V tem smislu ne sme ideologija igrati glavne vloge. Politični in drugi vplivni ljudje se vedno bolj zavedajo, pa navadno prebivalstvo tudi, da je slovenska samostojna organizacija edino zatočišče pred predstavniki v vsedravnih strankah. Novejši razvoj na Koroškem in čudne teorije o »okupaciji« Trsta so najbrž najbolj vnetim zagovornikom vključevanja v vsedravnne stranke v Sloveniji odprla oči. Te ideološko - narodnostne premike v Sloveniji seveda spremljamo z veliki simpatijami v upanju, da bodo pripomogli našemu narodu v zamejstvu do lažjega življenja.

Kako sodite o ustanovitvi in volivnih rezultatih Koroške enotne liste, ki jo vodi dr. Apovnik? Se Vam zdi to obetajoč začetek nove politične aktivnosti koroških Slovencev, ali pa se Vam zdi, da bo dejstvo, da ta lista pri zadnjih koroških deželnih volitvah le ni mogla izvoliti svojega predstavnika v deželni svet, usodno?

Po tridesetih letih so koroški Slovenci prvič zbrali na volitvah nad 6.000 glasov. Res je škoda, da niso izvolili svojega predstavnika, vendar predstavlja tistih 6 tisoč glasov le neko armado, ki ji bo prej ali slej uspelo zaježiti rodomor na Koroškem.

Kateri problemi slovenske manjšine v naši deželi so trenutno za Slovensko skupnost najbolj pereči in nujni?

Mnogi, to dokazuje, da smo življenjski in trdi v svojem narodnem boju. Na prvo mesto bi dal pravico do rabe materinega jezika povsod v javnosti, na drugo mesto slovenski šolski samostojni okraj, nato slovensko televizijo itd. Te in druge probleme, ki so nam vsem še preveč znani, pa je mogoče rešiti zadovoljivo le prek izglasovanja zakonskega predloga o globalni zaščiti naših pravic. Le do kdaj bodo razni zakonski osnutki v deželnem svetu ter v parlamentu mrtva točka?

Zakaj se po Vašem mnenju vprašanje o zaščiti Krasa ne premakne iz štadija samih diskusij k dejanjem?

Za zaščito kraških naravnih lepot smo vsi Slovenci. Nočemo pa, da bi kdorkoli izkoristil nujnost zaščite Krasa v druge namene in cilje, ki nimajo z zaščito Krasa nobene zveze. Kras ni državni park v Abrucih ali v Gran Paradiso. Kras je posejan z vasmi, naselji, trgi. Kras ni nikaka »indijanska rezerva«, ampak mora ostati predvsem dom slovenskih Kraševcev. Če bo kak zakonski predlog šel v to smer, ga bomo podprli, drugače bomo z vsemi svojimi močmi proti njemu.

Kdo tiči za neprestanim razlaščenjem slovenske zemlje na Tržaškem in Goriškem? Ali so to res predvsem velekapitalistični interesi, ki se skušajo polastiti zemlje, ker predstavlja danes najtrdnjšo vrednost in najhitrejšo rast tržne vrednosti, ali pa so za tem še kakšne posebne raznarodovalne tendence, ki se maskirajo kot javni interesi?

Eno in drugo. Včasih je razlastitev zares potrebna, v večini primerov pa vidimo, da tiči zadaj želja po raznarodovanju in izrinjanju slovenskih posestnikov s slovenske zemlje. Marsikdo želi izbiti Slovence iz rok pravzaprav edini kapital, ki je še v naših rokah, to je zemljo. Da bi se seveda potem laže asimilirali v tovarni, v trgovinah, da bi postali narod brez zemlje. Tega pa nočemo dopustiti: odtod naš boj proti razlaščenju.



Kako gleda Slovenska skupnost na bližnje volitve in kako se pripravljana nanje? Kaj bi bilo treba storiti, da bi prodrla kar najbolj na široko v slovenske plasti prebivalstva in zagotovila porast svojih glasov?

Na Tržaškem in Goriškem bomo imeli pokrajinske in občinske volitve. Le volitev za tržaški občinski svet ne bo. Slovenska skupnost se mora na volitve temeljito pripraviti, ker bodo za nas zelo važne. Prvič bodo namreč stopili na volišča tudi osemnajstletniki. To je za demokratično družbo velika pridobitev. Mladi so danes pri osemnajstih letih veliko bolj razgledani, kot so bili n.pr. njihovi dedje ali pradedje pri istih letih, zato je popolnoma pravilno, da se je volilna pravica od 21. leta znižala na 18. leto. Slovenska skupnost je prepričana, da bodo mladi šli na volišča v želji pripomoči naši družbi v njenem socialnem in ekonomskem napredku. Kot pripadniki slovenskega naroda v zamejstvu pa se bodo zavedali, da imajo poleg državljan-skih pravic in dolžnosti tudi druge pravice in dolžnosti, ki so jih preieli s tem, da so se rodili kot otroci slovenskih staršev. Le tako bomo vsi skupno, mlajši in starejši, ki nam je pri srcu najprej slovenstvo v zamejstvu lahko utrdili vrste edine slovenske stranke v Italiji.

Kaj želite reči našim ljudem za to Veliko noč?

Poleg osebnih voščil naj mi bo dovoljeno izreči tole željo: da bi poleg te Velike noči preživeli še mnogo mnogo Vstajenj v svobodi in v demokratični družbi. Da bi vsaka senca fašizma, diktatur in totalitarizmov ostala daleč stran od te zemlje ob Jadranu, ki je v svoji zgodovini bila vse prevečkrat okrvavljena in ki si zdaj želi rešitve vseh svojih problemov v miru in v svobodi. Samo tako bomo lahko živeli na tem delu sveta, v ljubezni do slovenskega jezika in našega naroda, v skrbi za svojo socialno in ekonomsko bodočnost.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE - TRST
Kulturni dom
GOSTOVANJE MLADINSKEGA GLEDALIŠČA
IZ LJUBLJANE
V sredo 2.4. ob 15.30
A. LINDGREN
PIKA NGAVIČKA
(mladinska igra)

Pogovor s tajnikom Slovenske skupnosti R. Dolharjem

Že nekaj mesecev je poteklo, odkar ste bili izvoljeni za političnega tajnika Slovenske skupnosti. Kako ocenjujete splošni politični položaj, kar zadeva boj narodne manjšine za priznanje in izvajanje vseh njenih pravic?

Smatram, da smo vse predolgo čakali, da bi se pravice, ki smo si jih pridobili z zmago nad fašizmom tudi v resnici izvajale. Praznujemo tridesetletnico osvoboditve, republiška ustava bo tudi kmalu že trideset let stara, dvajset let je že poteklo od podpisa Londonskega Memoranduma, italijanska država pa nam je doslej dejansko le uzakonila nekaj pridobitev, ki jih je Slovincem dala ZVU.

Tudi posamezne pridobitve, ki so sad poganjanj za krajevne uprave, nas ne smejo zadovoljiti še manj pa nas sme ta, povrhu še neuzakonjena postopnost odvrniti od našega cilja, ki je in ostane globalna zakonska zaščita naše narodne skupnosti.

Katera politična akcija je trenutno najbolj aktualna?

Mislím, da je trenutno vsekakor najbolj aktualna politična akcija za uporabo slovenščine v izvoljenih predstavništvih, ki smo jo začeli 18. oktobra lani. Kot veste, še vedno čakamo odgovor predsedstva vlade na tozadevno vprašanje tržaškega župana Spaccinija. Zato smo zainteresirali tržaške demokristjanske in komunistične poslance, da bi se zavzeli v Rimu. Komunistični poslanci so vložili nujno vprašanje predsedniku vlade. Trenutno z upravičenim upanjem čakamo na pozitiven razvoj dogodkov.

Slovenska skupnost že deset let sodeluje s strankami leve sredine. Kako ocenjujete dosežanje sodelovanje?

Vsekakor moramo v tej zvezi ožigosati odklonilno stališče demokristjanov, ki odklanjajo mednarodne obveznosti, ki izhajajo iz podpisa Londonskega sporazuma in smatrajo, da je zaščita naše manjšine samo interna zadeva naše republike. Upravičeno pričakujemo od naše matične domovine, ki je sopodpisnica in za nas garant omenjenega sporazuma, da se bo zavzela za njihovo dosledno izvajanje.

V pričakovanju globalne zakonske zaščite je SS sklenila z levosredinskimi strankami politično-upravne sporazume za nekatere krajevne uprave, ki so nam prinesli nekatere pridobitve praktične in načelne narave. Te pridobitve pa še zdaleka ne predstavljajo naših zakonskih pravic in povrhu še niso z državnim aktom uzakonjene. Da si želijo naši levosredinski partnerji v desetletja raztegnjeno postopnost pri priznavanju naših pravic in njih zemljepisno lokalizacijo, je razvidno tudi iz tega, da ni nikoli prišlo do razgovorov za rešitev manjšinskih problemov v deželnem okviru.

V nekem demokristjanskem dokumentu smo brali, kako nekateri demokristjanski veljaki napovedujejo nekakšno politično smrt Slovenski skupnosti, češ da se morajo Slovenci vključiti v italijanske vsedržavne stranke in se torej odpovedati samostojnemu političnemu delovanju. Kaj vi menite o tem? Ali se vam ne zdi, da zdaj tudi demokristjani skušajo capljati za komunisti in socialisti? Se vam zdi perspektiva realna?

Prepričan sem, da je to le pobožna želja, ki jo predvsem nekatere demokristjanske sile gojijo že vrsto let. In prepričan sem, da bo tudi pri pobožnih željah ostalo, ker se vedno večje šte-

vilo Slovencev zaveda potrebe samostojnega, ne-kondicioniranega slovenskega političnega predstavništva. Dve izkušnji iz bližnje preteklosti sta v tem prepričanju utrdili tudi zadnje dvomljivce: Na Koroškem so po dolgih letih uvideli, da vključevanje v vsedržavne stranke privede do impotentnosti manjšine, ki je morala šele sedaj nadoknaditi zamujen čas. Pri nas pa smo vse do tega tedna bili priča neki čudni mlačnosti socialistov pri zagovarjanju naših pravic. Smatram, da jih je šele naša odprta kritika pruhnila iz mlačnosti.

Zanima nas dalje, kako je z vprašanjem reorganizacije Slovenske skupnosti, o čemer je bilo govora na zadnjem občnem zboru.

Reorganizacija SS poteka zelo počasi, ker se mora vodstvo stranke vedno ukvarjati z nujnimi sprotimi problemi, ki absorbirajo precej naših moči. Vendar moram reči, da je do nekaterih premikov prišlo. Predvsem smatram, da je bila pozitivna responsabilizacija članov strankinoga vodstva za posamezna področja javnega delovanja. Čaka nas pa še mnogo drobnega organizacijskega dela, ki zahteva mnogo dobre volje ter mnogo sredstev. Sedaj pa so pred nami nove volitve, ki bodo preizkusni kamen za našo organizacijsko preobnovo.

Prav gotovo ste spremljali potek zadnjega pokrajinskega kongresa Italijanske komunistične stranke v Trstu. Na tem kongresu so slovenski partijci sušali uveljaviti svoja stališča, pri čemer so tudi ovrgli, z izjemo Jelke Gerbčeve, Vidalijevo trditev, češ da je bil Trst leta 1945 zaseden po jugoslovanski vojski in ne osvobojen ter da je globlji vzrok spora leta 1948 bila praznaprav nacionalistična politika, ki naj bi jo vodili Slovenci v okviru partije.

Kako presojate dejstvo, da so bili v vodilne partijske organe v Trstu izvoljeni stari Vidalijevi prijatelji?

Predvsem bi rad omenil, da so Vidalijeve nesramne trditve glede jugoslovanske okupacije Trsta žele pohvalo italijanskih, tudi navidezno

demokracičnih krogov. Naravnost smešna pa je trditev, da so razpoke, ki jo je doživelo delavsko gibanje v Trstu bili krivi Slovenci. Dokazano je ravno nasprotno, da smo nareč Slovenci bili žrtve razdvojenosti, ki je nastala v delavskem gibanju. Za to je nič koliko dokazov. In ni zato slučajno, da so tudi italijanski krogi javno pohvalili partijo, češ, da ima velike zasluge za integracijo Slovencev v vsedržavno stvarnost. Da pa so stari stalinisti bili izvoljeni v vodstvo partije mene ne čudi: Partija je namreč takšna tvorba, da je lahko nemoteno preživela tudi druge huđe zgodovinske dogodke: Od resolucije Informbiroja, preko zatrtja madžarske in češke pomladi pa do dvajsetega kongresa sovjetske partije. Partiji je treba priznati izredno sposobnost, da svojim članom vse dogodke predoči kot samoposebiumevne. Bolj čudno je, da se ljudje ne zavejo očitnih protislovij.

Kaj menite o politiki socialistične stranke do Slovencev?

Socialistična stranka, ki uživa zaupanje do-ločenega števila Slovencev je vsa zadnja leta počivala na zaslugah, ki si jih je pridobila s tem, da je Hreščaka vsilila v tržaški občinski odbor. Od tedaj je zanimanje za manjšinsko problematiko pri lokalnih socialistih znatno popustilo, če izvzamemo zgolj formalno dejanje: namreč vložitev zakonskega osnutka za globalno zaščito naše manjšine, ki pa kljub predvolilnim zagotovilom zaprašen leži na policah našega parlamenta. Socialisti so že deset let vladna sila, ki lahko, če hoče, svoje zakonske predloge spravi v diskusijo v parlament. Očitno je torej, da je zmanjkala politična volja.

Kaj bi še radi povedali našim bralcem?

Vašim bralcem bi rad še povedal, da je napčno, če večina naših ljudi misli, da je borba za naše pravice le naloga izvoljenih predstavnikov. Nasprotno je res: Vsi, vsak na svojem položaju in po svojih močeh, moramo prispevati svoj delež za izbojevanje naših pravic, ki se bo končno odražalo na življenju vseh nas.

Nekdanje navade

O Veliki noči so bile ustaljene med našim ljudstvom lepe šege in navade, ki jih je današnji svet že pozabil. Vendar pa še danes vzbujajo tople spomine na nekdanjo domačinjsko skupnost, ki je posebno ob teh praznikih objela naše domove in ljudi.

Nedelja Vstajenja je bila res praznik veličastja in resnobe.

Velikonočni ponedeljek pa je bil bolj praznik mladine.

Po naših krajih so bile v navadi igre z barvanimi jajci. Priljubljeno je bilo med mladino sekanje pirhov s kovanci. Pri sekanju so držali jajce v roki ali pa je položili k peti, da je sekač težjo zadel. Če je novček v roko, nič zato! Saj je sekač zgubil novček in pirh.

Po stari navadi so si tudi fantje in dekleta izmenjavali na velikonočni ponedeljek lepo barvane pirhe. V goriški in tržaški okolici je fant prinesel dekletu rdečega, ona je dala njemu plavega za napisom, ta je zate, če kaj misliš name. Ta prava mu je dala še čipkast židan robček za v prsni žep.

Popoldne pa je moral fant peljati svojo izvoljenko v Emavs na izlet.

V tržaški okolici so imeli navado hoditi v Ščedno ali v Repen. Fant je svoje deklo, vso naricano, z nageljnom in rožmarinom pripetim na zidani bluzi posadil na častno mesto pod velik »špegu« v gostinski sobi, da so jo vsi gledali, kako ie zala ta, ki bo zanj ta prava.

Fant je moral najprej vreči goldinar ali dva na mizo za vso fantovsko družbo, ki bo na zdravje novega para.

Ona pa je vzela iz košare pirhe za vse in velik presnec, ki sta ga oba, z roko v roki z enim nožem razrezala.

Potem so pa pevci začeli, najprej s kako velikonočno, da bi tudi kaka botra kaj ne rekla, predno so godci povlekli meh in pritisnili na bas, ki je grmel do jutra, ko se je oglasil že prvi zvon v dan.

Kdo se več spomni takih fantovskih navad, ki je velikonočni ponedeljek pomenil prvi praznik v novo pomlad.

Seja tajništva Slovenske skupnosti v Gorici

V torek, 26. marca, se je sestalo Tajništvo Slovenske skupnosti v Gorici na svoji drugi redni seji. Prisotni so bili dr. Bratuž, dr. Brešan, dr. Šturm, Terpin, župan Klanjšček, Di Battista, pokrajinska orbornica Marija Ferletič, Valentinčič in podpredsednik sveta dr. Rado Bednarik. Sejo je vodil politični tajnik dr. Damijan Paulin.

Prva točka dnevnega reda je bila razprava o strankinih organizacijskih zadevah. Razprava je tekla v glavnem o funkcijah vsakega odbornika in določil se je delokrog posameznih resorjev. Konkretna je bila debata o ustanovitvi sekcij po vaseh in krajih, kjer bivajo Slovenci. V tem smislu so bili sprejeti ustrezni sklepi.

Nadalje je tajništvo razpravljalo o problemih propagande, šolstva, mladine in o vprašanih socialnega področja.

SPLOŠNA STAVKA

V torek je imela splošna stavka v Gorici prav velik uspeh. Njen namen je bil vzbu- diti vso javnost za boj, da se odpravi splošna gospodarska kriza in da se ohranijo delovna mesta uslužbencem, v industriji, zlasti v LACEGU, kjer so delavci že 70 dni v dopolnilni blagajni.

Celotna manifestacija je potekala mirno ob solidarnih izjavah trgovcev in meščanov.

Stavkajočim delavcem, ki v znak protesta bivajo pod šotori na Travniku, prinašajo tudi košare živeža in denarne vsote v znak podpore za njihov upravičeni življenjski boj.

Le tu pa tam se oglasi kak posamezen fašistični izzivač, ki jo pa mora kmalu osramočen pobrisati. Kljub vsem naporom na se na Goriškem še ne vidi pravi izhod iz hude gospodarske krize.

UPOKOJENCEM!

Zavod za socialno skdbstvo (INPS) sporoča, da bodo prejeli vsi od tega zavoda odvisni upokojenci posebne obrazce z naznačeno vsoto pokojnin, ki so jih prejeli v letu 1974.

Izjava je potrebna kot priloga k prijavi dohodnine na davčni urad

Kdor se ni dvignil tega obrazca ali ga ni prejel na dom, naj se obrne na sedež INPS v Gorici na Travniku.

Sledila je razprava o rajonskih konzultah. Slovenska skupnost zahteva, naj se v uajkrajšem času sestanejo zaradi številnih nerešenih problemov.

Tajništvo je tudi razpravljalo o zlonamernih podtikanjih proti Slovenski skupnosti, ki jih iznašajo določene osebe v slovenski in italijanski javnosti, in je sklenilo, da bo sprejelo potrebne ukrepe za obrambo pred obrekovanjem od strani teh oseb, ki z neresničnim in podtalnim blatenjem rušijo ugled Slovenske skupnosti in njenih demokratično izvoljenih predstavnikov.

—o—

ŽRTVAM V SPOMIN

Slovenska prosvetna zveza bo priredila v nedeljo, 6. aprila popoldne poseben izlet v Gonars, kjer je bilo zaprtih in je hiralo tudi do smrti na stotine goriških Slovencev Dosti rojakov iz naše pokrajine in iz sosednih slovenskih krajev je po hudem trpljenju in lakoti čakalo smrt v tistem zloglasnem taborišču, kjer so fašistični rablji celo kruh kradli iz paketov, poslanih nesrečnim jetni kom.

Iz raznih krajev Goriške bodo vozili posebni avtobusi na spominsko svečanost. Udeleženci se lahko prigrasijo pri prosvetnih društvih na vaseh.

ETNOLOŠKA RAZSTAVA

Dne 18. marca so odprli v prostorih galerije v Ajdovščini svojevrstno etnološko razstavo »Gora«, ki prikazuje svet in ljudi, življenje in družbeni vsakdanji delovni razmah na »Gori«. Pod tem imenom poznajo Vipavci planinski svet, ki se razteza na planoti od Čavna preko Predmeje, Kovka, Kužne gore do Cola.

Ekološki odsek Goriškega muzeja v Kromberku je v slikah in predmetih zajel življenje od 17. stoletja dalje.

Odprtje razstave je bilo združeno z nadvse izbranim in iznajdljivim sporedom. Sredi aprila jo bodo prenesli v muzej na kromberški grad. Kdor hoče še občutiti utripe našega domačijskega življenja, si jo bo moral ogledati

S TRŽAŠKEGA

SMRT MLADEGA FANTA

V Zgoniku je umrl 23. t.m. še ne 19-letni Renato Kralj. Lani so mu morali odrezati roko, vendar se bolezen ni dala ustaviti in končno ji je podlegel. Vsi, ki so poznali simpatičnega, veselega fanta, ki je pogumno in vdano prenašal svojo usodo, se čutijo pretreseni. Imel je veliko prijateljev, tudi na Opčinah, kjer je svoj čas obiskoval šolo.

Naj v miru počiva, družini pa naše globoko sožalje.

DR. HOČEVAR V SLOVENSKEM KULTURNEM KLUBU

15. t.m. smo imeli v prostorih Slovenskega kulturnega kluba dr. Toussainta Hočevarja, ki je predaval o temi »Ekonomska svetovna kriza«. Najprej nam je osvetlil metodo ekonomske vede. Potem je na kratko prikazal današnjo svetovno krizo. Sledila je zanimiva debata.

22. t.m. je bil v SKK glasbeni večer. Nastopili so: Marko Bitežnik - violina, Tomaž Simčič - klavir, duo Anica in Magda Bizjak, spremljala sta ju na kitaro Ivo Sosič in Miha Beličič. Večer je zaključil nastop Dekliškega zbora iz Nabrežine. Po mnenju vseh članov je večer uspel. Sledil je ples.

NAGRADA »VSTAJENJE« ZA LETO 1974

Komisija literarne nagrade VSTAJENJE, ki jo sestavljajo Martin Jevnikar, Franc Jeza, dr. Anton Kacin in Zora Tavčar Rebulca, se je sestala dne 20. marca 1975 v Trstu in podelila literarno nagrado »Vstajenje« za leto 1974 tržaškemu skladatelju Ubaldu Vrabcu.

Komisija je utemeljila takole svojo odločitev: skladatelj Ubald Vrabc je izdal leta 1974 dve glasbeni deli: LJUDSKE NABOŽNE in MAŠO št. 5 za zbor in ljudsko petje. V prvi knjigi je zbral napeve in besedila iz raznih slovenskih pokrajin in jih priredil za mešani zbor. Njegova zasluga je, da jih je izpisal in izdelal in jih tako ohranil in razširil med ljudstvom. Maša pa je sestavljena po smernicah zadnjega koncila, ki je priporočil, naj vse ljudstvo sodeluje pri bogoslužju. Tako je dal novo vsebino in obliko slovenski cerkveni pesmi, ki odraža občutje sodobnega človeka.

Denar za nagrado je poklonila Hranilnica in posojilnica na Opčinah.

—o—

POROKA V JEZIKU D'OC

Kot je poročala tiskovna agencija Ansa, sta se pretekle dni poročila dva mlada iz Cunea v jeziku d'oc, ki ga mnogi še danes govorijo v Provansi, pa tudi drugod, nekda pa so ga govorili skoro po vsej južni Franciji. Ženin je 27-letni Dario Anghilante iz Sampayra, nevesta pa 23-letna Ines Cavalcanti iz Elve. Za poročni obred v jeziku d'oc je bilo potrebno posebno dovoljenje pristojne cerkvene oblasti. Zadnja poroka v tem jeziku je bila že pred mnogimi leti. Dario in Ines sta se morala poročiti v cerkvi vasi Roccabruna, ker jima zaradi plazu ni bilo mogoče priti v nevestino domačo vas. Pri poroki sta bila oblečena v ljudski noši svojih vasi.

Tako ponovno oživljajo jeziki in narodnosti, ki so se zdele že pokopane.

—o—

Vljudno prosimo,

da bi poravnali naročnino, bodisi po položnici bodisi v upravi, vsak dan od 9. do 12. ure, razen ob ponedeljkih in sobotah.

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

Glavnica L. 600.000.000. Vplačana glavnica in rezerve L. 360.000.000

Vse bančne storitve in usluge

Vloge na hranilne knjižice in tekoče račune
zbiranje prihrankov za otroke (TKB hranilčki)
neprekinjena blagajna - varnostne skrinjice

Kreditni na tekočih računih - kratkoročna menična posojila
petletna posojila na stvarna jamstva

Menjalnica - izstavljanje bančnih dovoljenj za uvoz-izvoz

TRST, UL. FILZI 10

TELEFON: 61447

JANEZ ČUK **Zahej, stopi hitro dol...!** (L. 19, 1-0)

Če je človek, tudi kot obrobnik spremljal dogajanje in delo škofovske sinode v Rimu, sledil in prisluhnil govorom, izjavam in pisanju škofov ter časopisja, se je v njem nehote porodil občutek da je Marx s svojim revolucionarnim duhom in humanistično-naprednimi idejami za trenutek našel svoj prostor v Cerkvi, se v njem pomudil in preko škofov v krščanskem tonu spregovoril današnjiku. Isti Marx, ki je namreč v prejšnjem stoletju zapisal: »Religijska beda je po eni strani izraz stvarne bede, a po drugi strani protest proti stvarni bedi...« (Marx - Engels, Zagreb 1961, str. 82) in religijo samo proglasil za »opj«, s čimer je hotel poudariti, da človek kot skupnost ali posameznik v svojem osebnem religioznem doživljanju, v svoji stvarni ali umišljeni religioznosti išče le tolažbe, zatočišča pomoči in tako Bogu potoži svojo majhnost, neboljnost in osamljenost sredi življenjske gneče ter zemeljskega življenja in stvarnih človekovih potreb, prenesene v nestvaren, namišljen svet...« (Čimič, »Komunist«, 21. okt. 1966, str. 8).

Pri branju in razlaganju teh Marxovih misli pa se je prepogosto ustavljalo le pri prvem delu in se tako pozabljalo, da je religija tudi protest proti tej bedi, da se le-ta javlja »kot oblika upanja, ki je na dnu človekovega bitja. Ona je izraz človekovega prepričanja v možnost boljšega in drugačnega.« (Kužinar, »Kultura«, 13-14, 1971, str. 47). Morda je res nepravilno doumeta religioznost — tudi psevdokrščanstvo — v določeni zgodovinski obliki bila le zgolj »balzam« (izraz uporablja M. Tavčar, »Goriška srečanja«, 7, 1967, str. 13), ker je vse preveč gradila le na upanju, na tolažbi in tako le izražala to bedo, ne da bi bila pri tem pomagala pri odpravljanju teh človeških bolečin in te človeške bede (s tega zgodovinskega zornega kota ima Marx celo prav in nam sprašuje vesti!). Toda podobni očitki gredo danes lahko tudi na račun raznih znanosti, ki prav tako so in postajajo vedno bolj človekobežne.

Zapažamo namreč, kako se prirodoslovne in antropološke vede vedno bolj zagrizajo v zgodovino, kjer iščejo izvore in vzroke življenja ter človeške zgodovinske evolucije. Tehnika pa z druge strani stremi k zvezdam in »rine« v vesolje, kjer je brezmejna praznina, skrajni molk in skoraj nobena možnost, da sreča človeka. A središče zgodovine, vesolja in predvsem našega zanimanja v sedanosti mora biti živ, razumen in obenem omejen vesoljski atom — ČLOVEK, ki svojo veličino in brezmejno dimenzijo dobiva v svoji bogupodobnosti in po posesti božjega ustvarjanega diha in duha.

»Eno samo zgodovino poznamo — človeško. Koliko in kaj kdo prispeva k tej zgodovini, po tem se vrednoti njegov pomen...«, je zapisal M. Kerševan (»Tribuna«, 17, 1966), Lahko pa bi temu dodali še: Le eno sedanost poznam — ČLOVEKA. Koliko in kdaj kdo zanj stori, toliko uresničuje svoje poslanstvo kot človek, kot veren ali kot neveren.

Pred leti smo doživljali proces »posodobljanja« Cerkve, ki je v novobinkoštnem zagonu zapisala: »Gre za rešitev človeške osebe in za prenovo človeške družbe. V središču našega razmišljanja je torej človek« (Cerkev v sodobnem svetu; 3, 71). S to miselnostjo se je takratna Cerkev uvrstila med progresivne sile, ki so si zadale nalogo: »... delati, bojevati se, da človek ne bi ostal oddaljen in cilj iluzoren...« (Garaudy v »Christentum und Marxismus heute«, Dunaj

1966, str. 96), in se tako borile proti vsem oblikam dejanskega odtujevanja, proti vsemu, kar bi oviralo človeški napredek in njegovo svobodo. Človek, humanizem — to je bila srčika takratne cerkvene misli in njene usmerjenosti. Te misli pa so bile tudi stične točke z vsemi naprednimi silami zunaj nje v skupnem boju, saj je »naš predpogoj in cilj — človek, a ne ideologiziran človek. To je imperativ časa...« (Bošnjak, »Praxis«, 1-2, 1970 str. 107), in kot je zapisal M. Stankovič, da »...v socializmu ni osnovno vprašanje« religioznosti ali nereligioznosti človeka, temveč human ali nehuman človek« (»Praxis«, 4, 1970, str. 655).

Ni čudno, da je ta notranja prenova in ta zagon tolikim vtilil novega upanja in povzročil vesplošno navdušenje, ki pa se je kmalu poleglo. Cerkev je namreč v svojem procesu odkrivanja in spoznanja same sebe preveč odkrivala sebe le kot zgodovinsko-družbeno osebnost ter kot instrument odrešenja in zveličanja. V tej samokritiki je tako jemala sebe preveč v institucionalni in zakramentalni obliki, premalo pa se je pred svetom razgrnila kot SKUPNOST, kot skupnost ljudi, kot skupnost verujočih, kot živ orga-

nizem vernikov, ki jim je Kristus Bog, življenjski sok, hrana in spodbuda, a obenem tudi ideal in vzor, toda ne v svoji zgodovinskosti, temveč v »tu in zdaj« dimenziji. In ravno ta ideja je v sinodalnih dneh v Rimu oživela.

Povsem sveži dogodki rimske sinode so pokazali, da krščanstvo ne sme in ne more ostati pri parolah, plakatih in demagoški potešenosti, temveč mora nujno preiti v DEJANJE in k URESNIČEVANJU. Kristusov sestop — tako molimo v veri — je bil namreč »zaradi nas ljudi in zaradi našega zveličanja«, prvenstveno zaradi človeka, ki je smisel učlovečenja ter gonilna sila odrešenjske naloge, in to v vsej širokopteznosti: nadnaravno, socialno in osebno.

Vprašanje in dvom, ali je to nov način ideologiziranja in politizacija Cerkve, nov način boja za mase, je odveč. Gre za ČLOVEKA in vprašanje: kako naj verniki v svojem neustavljivem zagonu delajo za uresničevanje evangelijske in stvarne svobode človeka, svobode in človeških pravic, ki niso zapisane le v dokumentih OZN, temveč v zavesti vsakega posameznika, v njegovih dejanjih in njegovem življenju.

(Dalje na 9 strani)

Boris Pahor

MINI DNEVNIK

2. januarja

Medtem ko sem na novo pretipkaval nekatere strani *Zatemnitve*, se je zaton tako razžareel, da se je zdelo, kakor da zublji obližujejo rob mojega okna. Ne pomnim, da bi kdaj nebo v celoti tako rdeče gorelo. Navaden zaton zagori okoli odhajajoče sončne krogle, pordeči tudi del neba nad njo, dolgo proggo morske ravnine, po kateri se razlije plameneča lava. Prej pa se je poveznila mogočna temno rdeča kupola nad morjem od obzorja čez vse nebo do našega brega. Bilo je čudovito in apokaliptično pošastno obenem, tako da sem pomislil na večer, ko je gorel narodni dom in je bilo nebo nad mestom rdeče. Takrat še nisem bil star sedem let in požar je ostal v meni kot strahotna neumrljivap odoba.

Kaj prinaša ta današnji nebesni kres? Tako se mi zdi, kakor da v zasedi čepi nerazločna nevarnost. Potres? Ali pa je ta blaga zima posledica sprememb, zavoljo katerih bo udarilo po nas, ko bomo najmanj pričakovali.

3. januarja, Dutovlje

Namesto po cesti sem jo ubral čez gmajno. Stopal sem po klancu in tu pa tam zmotil kakega kosa, ki je tako zašumotal v odpadlih suhih hrastovih listih, kakor da je planil pokonci zajec. Doline je pokrivala tenka plast slane, a prvi žarki so se bili že dotaknili zemlje, tako da hlad ni bodel. Ker zavoljo proge nisem mogel k naselju, sem naredil širok ovinek, da bi prišel do nadvoza. Gozd je bil resen in tih, bori so bili odsluženi stari očaki, za katere se nihče več ne zmeni. Samo lanski šipek je s svojimi rubinastimi sadeži kdaj pa kdaj prinašal iskricice potajenega življenja.

Ko sem prišel do useke, kjer je progga ujeta v kamnito sotesko, je moja misel šla po tračnicah do Podbrda in do Jesenic, potem pa preskočila na Dunaj, ki si je v kraškem apnencu izdolbel pot k morju. Zgodovina te proge od leta 1918 do 1947. Njena preusmeritev po 1947. letu na Sežano, tako da izrežeš tržaški del. Povezava s Koprom.

Dialektika dobrega in zla, jutrnje zimske idile in zgodovinskih resnic. Kakor šipkovi sočni sadeži in njihovi trdi trni.

Odlomil sem vejico za lonček iz keramike (nemške!), ki sem jo včeraj kupil v Sežani.

5. januarja, Dutovlje

Sprehod opoldne. Skopo. Vas se ubrano in zrelo sonči v žarkih, ki so spomladanski. Zaorane njive sijejo rdeče. Meje obkrožajo majhne parcele, kamni, ki sestavljajo mejne zidke, pa so beli hlebci ukročenega apnenca. Svet je enoten, a hkrati razdeljen na krpe, da je pokrajina zbrana in razgibana obenem.

Nič bistvenega še ni skvarilo arhaične podobe vasi, ta je sprejela televizijske antene in sodobna vozila, ni pa pustila, da bi je načel.

Ko grem po klancu mimo rdečih brazd, mi zvonik na vzpetini prikljče Marico Živčev, ki počiva nedaleč od njega. Tak topel januarski dan bi bil neznansko všeč njeni suhljati sedemdesetletni postavi, a leži negibna v hladu in vlagi. Mislim si, da bo življenje prav tako srkalo sončno luč, ko bom jaz na vrsti, da se pogreznem v molk. Pa se mi zdi, da je na neki način prav, da se tok žitja obnavlja, da staro dopade in da prostor novemu. Vendar bi ne bil nikomur na poti, si pravim, če bi lahko ostal, umaknil bi se kam v gozdno samot, da bi mi nihče ne mogel očitati, da obremenjujem bitja, ki so pravkar pognala.

(Dalje prihodnjič)

Popravek: v zadnji številki *Novega lista* v šesti vrsti zadnjega odstavka *Mini dnevnika* manjka nikalnica *ne*. Zato se tisti stavek pravilno glasi: »Kar se pa mene osebno tiče, skušam biti na strani tistih, ki jih družba, oblast *po krivem* odklanja, prav nič me pri tem ne zanima, če je oblast cerkvena ali laična, kapitalistična ali socialistična. In če bi bil Jože Javoršek zavržen, kot je že bil (a zdaj vem, da ne po krivici), a je pozabil, bi bil tudi na njegovi strani.«

B. P.

Četrta številka »Literarnih vaj«

Nova, četrta številka »Literarnih vaj« se začneja z lepo novelo Magde Jevnikar »Iz štirih zidov bom naredila dom«, o ne več mladi ženski, ki ni imela sreče v življenju, a se na božični večer zave, da je vendarle od nje same najbolj odvisno, kaj bo napravila iz svojega življenja: ali bo ostala zagrenjena starajoča se ženska, »siv obraz, sive oči, siva vsa«, ali pa bo zmogla trdno voljo do zmage nad seboj, nad otopelostjo in spomini na preteklost. Odločila se je za to drugo — v hipu, ko se je zagledala v ogledalu v novi modri obleki, ki jo je pomladila in napravila drugačno, in ko se je zavedla, da ne štejejo samo neuspehi in spomini, ampak tudi prihodnost, da ima še velik del življenja pred seboj in da ne sme več živeti tako zaprta vase. »Zdelo se ji je, da prvič zrelo gleda na življenje. Ni ji pomenilo le vrsto neuspehov. Iz njih je rasla v bodočnost, prav njim dolguje hvalo, ker se more še danes spremeniti in toliko doprinesiti družbi. Menjala bo poklic. Iz temačnega urada, kjer je slišati le tipkanje in šelestenje

ZAHEJ, STOPI HITRO DOL...!

(Nadaljevanje z 8. strani)

Nikakor ni umestno, v tem prehodnem trenutku (to je vsak »zdaj«, ki ga živimo), v takih in podobnih pojmovnih oblikah drug drugemu metati polena pod noge, temveč je že čas, da VSI prebredemo Rubikon nesodelovanja, se brez razlike in spotikanja nad tem, ali nekdo nosi okoli vratu križec, čevljiček ali zob divjega prašiča (prim. izjavo 18-letne učenke; Vrcan, »Odgoj, škola, religija, crkva«, Zagreb 1969, str. 54) — to je namreč ideologizacija — strnemo v vrste v prizadevanju za človeka, za njegovo osebno zorenje in osveščanje. Ob vsem tem pa nam mora biti jasno tudi dejstvo, »... da je vera za kristjane gonilna sila...«, kot je dejal marxist Luciano Gruppi (»Christentum und Marxismus heute« str. 312).

»Za prihodnost človeka moramo biti le še revolucionarno odgovorni«, je zapisal teolog Moltmann (»Diskussion zur Theologie der Revolution«, München 1969, str. 65), toda revolucija ne pomeni le upora, temveč in to predvsem, SPREMEMBO. In najbolj vidna ter najbolj učinkovita je sprememba, ki je osebna in jo vsak izvaja najprej pri sebi. To je sicer boleče, vendar se v bolečinah poraja življenje, v odmiranju svoboda in v procesu zamenjave »drevesa življenja« z »lesom križa« nov, odrešen in osvobojen človek.

Sleherni izmed nas kakor tudi celotna Cerkev se mora spustiti z drevesa razredne pripadnosti, iz višjega zornega kota lastnega socialnega položaja, z drevesa pregleda in večjega ugleda nad drugimi na raven sočloveka, k skrbi za ta svet, za tega človeka, ter z njim in s celotnim človeštvom stopiti v vrste trpljenja, ne pod »baldahinom poniglavosti«, temveč v svitu vzhajajočega sonca, v prečiščevalen proces preoblikovanja, ki vodi k odmiranju materialnih vezi ter k prebujanju vstajenskih resničnosti in človekovo odrešenjskosti.

Marx pa naj bo s svojo kritično prisotnostjo tako dolgo vznemirjanje naše »umirjene« vesti, dokler ne sledimo Zahejevemu zgledu: »Glej, Gospod, polovico svojega imetja dam...!«, samega sebe dam na razpolago drugim, se borim »z« in »za« človeka. In po tej notranji spravi, le po tem prečiščevalnem in revolucionarnem procesu bo prišlo »zveličanje v to hišo...« To je Kristusov imperativ!

papirja, bo našla pot v socialno delo, v zavod za otroke ali kam drugam, tja, kjer jo bodo pač potrebovali. Iz štirih zidov bo naredila dom, ki bo odprt prijateljem in znancem. Ni hotela šteti izgubljenih let, bila so ji le v opomin, naj ne zgublja več časa. Ni se hotela prepuščati dogodkom, usodi. Usoda? Te besede ni izgovarjala več s strahom. Usoda je bila ona sama, zakaj bila je močna. Vrgla se je v življenje in je bila do kraja oborožena: imela je zaupanje vase.« Tako zaključila Magda Jevnikar svojo novelo, katere odlika je poleg lepega jezika tudi v tem, da nima mevžastega, pesimističnega konca, kapitulacije pred slepo usodo, kot toliko drugih del današnje literature, posebno v delih mladih.

Tudi Majda Košuta je objavila v tej številki »Literarnih vaj« novelo z naslovom »Otroška Romeo in Julija«, nekoliko tragikomično zgodbo o otroški ali bolj otročji ljubezni. Alenka Gustin je napisala zelo lep, lirično poglavljen »Spomin na mamo«, prepleten z močnim doživljanjem kraške narave. Neva Regent je s presenetljivo posrečenim literarnim prijemom prikazala podobo »Žalostnega Kurenta« v domači vasi. Ilda Košuta iz I. razreda na Slomškovem učiteljskiu je prispevala etnografsko zanimiv zapisek o takoimenovani »medeni deklici« ali »medeni«, božičnem liku iz medu, ki ga je nekdaj babica njene babice delala v majhnem modelu iz žgane glinice ali železa. Splašalo bi se temeljiteje raziskati, kako je bilo s tem, čeprav je Ilda zapisala: »Mnogokje sem poizvedovala, ali je še kdo poznal medeno, a se zdi, da je bila v navadi samo pri naših v Prečniku.« Nadaljuje se povest »Na snegu brez snega«, ki jo piše nekdo z začetnicama A.D. Poleg tega prinaša ta številka seveda še več drugih literarnih poskusov. Neznanka z liceja »France Prešeren« je

objavila pet dobrih pesmi pod skupni naslovom »Pet podob«, z izvirnimi motivi, Suzana Pertot pa je napisala dve pesmi na motiv boleznin in bolnišnice. Tudi nekateri drugi so zastopani, seveda le z začetniškimi verzji.

Na koncu prinaša številka nekaj knjižnih ocen. Tudi tokrat je lepo ilustrirana z dijaškimi linorezi in z jedkanico Erike Škerl »Mesto«.

Iz Goriške

SINDIKATOVO POROČILO

Na zadnji seji Sindikata slovenske šole, ki je bila v četrtek 20. marca, je predsednik prof. Albin Sirk poročal odbornikom, da je bila zahteva Sindikata po zastopstvu slovenskega neučnega osebja v pokrajinskem svetu, ugodno rešena. Za zastopnico neučnega osebja slovenskih šol v pokrajinskem disciplinskem svetu je bila imenovana tajnica trgovskega zavoda Erminija Radetič por. Zavadlav.

Predsednik je nadalje seznanil prisotne z vlogo, ki jo je odposlal na ministrstvo za šolstvo, v zvezi z dodelitvijo enega pomožnega tajnika na nižji srednji šli I. Trinko.

V zvezi s stavko slovenskih šolnikov, ki je bila napovedana za 26. marec, je odbor sklenil, da se stavka kot tudi demonstracija v Rimu odloži, ker je Sindikat prejel sporočilo, da bo podtajnik za šolstvo Giacinto d'Urso sprejel delegacijo Sindikata v torek, 25. marca.

Sindikat je zato sklenil udeležiti se vsedržavne stavke, ki so jo napovedali konfederalni sindikati za torek 25. marca. Zato so se slovenski šolniki zadnji dve uri pouka stavke tudi udeležili.

Skupaj s tajnikom tržaške sekcije so odborniki preučili zahteve, ki jih je delegacija Sindikata predložila ministru.

Sporočilo Stalnega slovenskega gledališča v Trstu

Upravni svet Stalnega slovenskega gledališča je na svoji zadnji seji vnesel spremembo v repertoar: namesto »Družine Antropus« bo za zaključek sezone na sporedu predstava o tržaški Rižarni, edinem krematoriju v Italiji. Tekst pišeta pesnika Filibert Benedetič in Miroslav Košuta. Premiera bo 23. maja v Kulturnem domu v Trstu. Po predstavah v Kulturnem domu in v Veriju v Gorici so predvidene nekatere predstave na prostem. Še zlasti bo sugestiv nastop v Rižarni sami. Delo bosta režirala Jože Babič in Mario Uršič, sceno bo izdelal Klavdij Palčič.

Upravni svet je z zadovoljstvom sprejel ta sklep, saj bo Stalno slovensko gledališče s tem delom najbolj dostojno in primerno proslavilo trideseto obletnico osvoboditve. Predstava, posvečena Rižarni, ne bo recital, temveč pravo gledališko delo. Gori navedenim gledališkim realizatorjem nudi odločilno pomoč časnikar Albin Bubnič, ki je zbral na tisoče dokumentov in pričevanj, na katerih bo predstava tudi snela.

Poleg tega je Upravni svet razpravljala o finančnih vprašanjih Stalnega slovenskega gledališča. Z zadovoljstvom je sprejel na znanje, da je SSG vključeno v dejelni zakon o financiranju dejavnosti ob trideseti obletnici osvoboditve,

za kar sta se še zlasti zavzela slovenska deželna svetovalca dr. Drago Štoka (Slovenska skupnost) in Dušan Lovriha (KPI); to iniciativo je odločno podprl prof. Lucio Lonza (PSDI). Kljub prejšnjemu odklonilnemu stališču je bil vnešen v deželni zakon popravek, ki ga je formuliral deželni odbornik za kulturo dr. Carlo Volpe.

Stalno slovensko gledališče pa je ponovno v finančnih težavah, ker še vedno niso izpolnjene obveznosti in formalna zagotovila krajevnih ustanov in političnih činiteljev, da bo z ustreznimi krediti omogočen redni potek sedanjih sezon. Obljube so se do danes samo delno uresničile s tržaško občino in deželo, ni pa prišlo še do rešitve s strani tržaške pokrajine. Upravni svet je izrazil prepričanje, da bo tudi s pokrajino urejeno to vprašanje in da bo mogoče v redu nadaljevati sezono, ki se simbolično, ob trideseti obletnici osvoboditve, zaključuje prav s predstavo o Rižarni. Bil bi pravi absurd, če bi gledališče zaradi finančnih težav ne moglo sezono v redu končati.

Upravni svet je nato imenoval režiserja Jožeta Babiča za umetniškega vodjo Stalnega slovenskega gledališča.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

GLASBENA MATICA - TRST
Koncertna sezona 1974-75

V petek 4. aprila 1975 ob 20,30
v Kulturnem domu v Trstu

ANTON DERMOTA

Recital slovenskih samospevov
pri klavirju Hilda Dermota

Rezervacija in prodaja vstopnic v pisarni
Glasbene matice ul. R. Manna 29 - tel. 418-605
in eno uro pred pričetkom koncerta pri bla-
gajni Kulturnega doma.

AGRARIA

(P R I D A R K O T U)

GORICA

Ul. Carducci (Gospoka) 45

Trgovina vsakovrstnih kmetijskih, vrtnar-
skih, kletarskih in hlevskih potrebščin,
semen in gnojil

vošči odjemalcem veselo Veliko noč

Katoliška knjigarna

GORICA - TRAVNIK

PIAZZA VITTORIA

PAPIRNICA KNJIGARNA DEVOCIONALIJE

Na drobno in na debelo - Bogata izbira

Kmečka banka

r.z. z o.j.

G O R I C A

ULICA MORELLI - TELEFON 22-06/7

Ustanovljena leta 1909

Dekle z zaprtimi očmi

14

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

In vendar je vsaj za koga drugega,
zlasti za kakega slikarja, Marija Durand
v vsej svoji preproščini v tej noši tako
mična.

Ta vsakdanja frizura, ovalni obraz, zelo
belo čelo, zelo modre oči, zelo plavi lasje
in za vsem tem odličnost rodu — vse to
napravljata ta hip iz Rozaline de Cressy mi-
lilepo devico, pred katero bi bili Raffaello,
Fra Angelico ali Filippo Lippi namah mo-
gli vzeti svoj čopič v roke.

A Rozalina ne razločuje te device, vidi
le predpasnik in kapico Marije Durand.

Ja, ti predmeti so imeli svojo skrivnost-
no dušo, ki je plahutala okoli njene, okoli
duše uboge Marije Durand, in je že napol-
njevala samoto z vso zvestobo ljubezni.

Tako daleč je prišla Marija s svojim
premišljanjem, ko je nekdo močno uda-
ril na vrata in je vstopila Melanija, ne da
bi počakala na odziv.

»Marija, tu imate svoje pritikline: pred-
pasnike, halje, kapice, naročke, preveze za
lase... vsega vruga in njegovo šaro. In po-
tem pa — skušajte se držati malo manj
kislo... Gospe ste se zdeli nekam žalostna...
Menda ja nimate srčnih bolečin, ka-li? Ali
pa gasivca, ki ste mu dala slovo? Ali ka-
kega »rojaka«? Sicer pa boste našli vse to
tu... Če enega izgubite, dobite deset dru-
gih! Torej — le veselo! Potem...«

Tu so se Melanijini brki, rekli bi, naje-
žili:

»Potem pa še glavno: nobene prevelike
vne! Hiša je dobra, ne kvarite je! Si-
cer pa me vprašajte pri vsem za nasvet!«
Že se je odpravljala... pa se je obrnila:

»Lahko takoj začnete in se okomotate,
kajti domači sin, ki — med nama reče-
no — veseljači, da je kaj, pride najbrž kma-
lu domov. Včeraj jo je primahal ob osmi
zjutraj — skozi jedilno shrambo, da bi se
izognil papanu. Bil je natreskan kot 36.000
vragov! Danes bo še hujše. O, on se ne
dolgočasi, gospodek! Zvonec je na hodniku,
a boste že slišala, ko bo pozvonil. Jaz grem
k svojim štedilnikom, danes pripravljamo
teletino z zelenjavo. Imam tudi krčne žile,
ki me pošteno bolé!«

Ko je Marija spet sama, se spusti na
posteljo: »Lahko takoj začnete in se oko-
motate!« Te Melanijine besede so ji brnele

po glavi... Ni več dvoma... zdaj je zares
hišna!

»Natakimo si torej »komat«...«, vzdihne
in se dvigne.

Odloži svoj klobuk boljše mladenke,
svojo jakno, svojo obleko in išče po kov-
čeku vse, kar ima najbolj preprostega.

Ali celo to jo, se zdi, izdaja!

Sicer pa je pravkar zvonec trdo zazve-
nel.

»To velja najbrž meni...«

Marija Durand stopi na majhen hodnik,
ki služi podstrešnemu nadstropju, in opazi
na služni deski poziv: Hišna.

Počasi gre tedaj dol v kuhinjo.

ŠESTO POGLAVJE

Melanija in šofer sta bila v velikem in
veselem pogovoru, ko se je pojavila Marija
Durand. Zakaj tudi to dopoldne se je bil
pravkar vrnil gospod Ludvik, edini sin go-
spoda in gospe Hughe, v naglici in naskri-
vaj skozi okno jedilne shrambe, da bi se
ognil — ne svoji materi, s katero je delal.
kar je hotel — marveč svojemu očetu, res-
nemu gospodarju, ki je gledal, da gre v
njegovi tovarni na Gobelinski cesti vse prav
in da je vsakdo na svojem mestu, od njego-
vega lastnega sina pa do najmlajšega va-
jenca.

No, gospod Hughe je, ne da bi moral po-
izvedovati, opazal, da je sin čedalje pogo-
steje odsoten. To izostajanje je imelo neiz-
bežne posledice v disciplini in donosu to-
varne, pa tudi glede miru v hiši.

V kuhinji so dobro poznali za položaj
in še veliko drugih reči. In Melanija je ime-
la svoje posebno veselje, kadar je »gorela
cunja«, kot je govorila.

Danes pa je imela goreti in še kako! Go-
spod Hughe, ne zaupajoč telefonu, je bil
odšel davi proti pol osmih v tovarno, da bi
sam ugotovil, ob kateri uri bo prišel sin na
delo. In Ludvik Hughe je prišel prav nič
svež ob enajstih dopoldne a domov, da bi
legel spat!

In ravno to je Melanija navadno imeno-
vala »posladek«, to se pravi, veselo pričako-
vanje strašnega prizora, ki mu bodo pri-
sostvovali — kakor predstavi v cirkusu, ko
se bosta oče in sin kregala brez ozirov, ko
bo gospa cvilila kot dihur, spustila povod-
nenj solzà, ko ji bo postalo slabo itd., cele
litanije!

»Poglavitno je tole, Marija:: če izbruhne
nastop pri obedu, poslušajte pazljivo in na-
ma vse natanko povejte,« ji je priporočala
Melanija, pripravljajoč zajtrk na plošči za
strebžo.

Kuharica se je že vnaprej smejala in e-
nako tudi Celestin.

»Čujte! Jaz zatrdno vem, kaj pride. Pri-
pravljam mu, tej moji mladi opici, belo ka-
vo s smetano in surovim maslom. Na prvi
mah bo vzrojil in vas bo brž poslal po si-
fon. Tedaj pa, Marija, povem vam vnaprej,
nabrusite pete! Predobro ga poznam, svoje-
ga "gnusnega orangutana"!«

Tedaj je spet zabrnal zvonec.

(Dalje)

pohištvo

VABIMO cenjene odjemalce naj-
obiščeje NOVO TRGOVINO S
POHIŠTVOM v Ulici Castaldi 3
v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu
Garibaldi).

OGLEDALI si bodo med drugim
edino razstavo na Tržaškem
vseh vrst izdelkov z n a n e
TOVARNE MEBLO (kmečke
dnevne sobe, skrinje, kmečki
koti itd.) in velik izbor kuhinj
Podjetja CUMINI.

KOZMAN